SEBASTIANI REGVLI Brasichellensis

ORATIO

HABITA IN ACADEMIA BONONIENSI
III. NON. NOVEMB. MDLXII.

BONONIAE,
Ex Typographia IOANNIS Rubrii, in Via S. Mammoli. MDLXIII.

Sebaſtiani Reguli Oratio.

CVM nihil ſit homini honeſtá ſine aliqua ratione uel ſuſcipiendum, uel ſuſceptum perſequendum, & de nobis benemeritis hominibus in primis gratiæ ſint agendæ, ego, auditores nobiliſsimi, duo maximè neceſſaria officia mihi primùm omnium uideo nunc eſſe præſtanda: unum, ut mutatæ mihi publicè docendi horæ rationem uobis breuiter reddam, alterum, ut me, uosq́; ſimul ab ingrati animi criminis ſuſpitione prorſus liberem, id eſt, ut meo, ueſtroq́; omniũ nomine, quas poſſum, nouæ Academiæ authoribus, & perfectoribus partim præſentibus, partim abſentibns gratias agam: quorum alterũ cùm, ſine magno ſcelere, alterum ſine ſtultitiæ nomine à me prætermitti non poſſe uideatis, me de utroque breuiter dicentem, benignè quæſo, attenteq́; audiatis.

MAGNA res eſt, auditores, magna uirtus, & maximum homini bonum obedientia, in qua uetus omnis, nouaq́; philoſophia uerſatur. Nã ſapientia omnis diuina, & humana in hoc maximè laborat, ut motus animi rationi pareant, néue hac, & illac more ferarum ſine cuſtode uagentur, & omnia quæ in terris, quæq́; in cœlis mouentur, in officio contineantur. cuius utilitas, ac uis tanta eſt, ut nullum uitæ genus, nullæ hominum actiones, modò honeſtatem ſequantur, nulla ſocietas, amicitia nulla, coniun-

ctio uel temporis punctum durare possunt. Nam, principiò natura hominum generi optimè consulens communi quodam uinculo, quæ humanitas appellatur, homines inter se se colligauit, ex quo factum est, ut homines primò in agris degentes uasta sibi antra effoderint, humiles casas extruxerint, ubi æstus, frigora, & aeris intemperiem uitarent, deinde domos, et uicos ædificarint, postremò oppida et urbes condiderint, leges tulerint, ut conuentus hominũ, quæ ciuitates appellãtur, quibus nihil Deo Opt. Max. in terris est gratius, inter se celebrare possent: Verùm hæc omnia tantopere sibi necessaria, tanto sibi labore, ac studio comparata nec stare diu, nec crescere posse uiderunt, nisi adesset inter ipsos obedientia, quæ omnes in officio contineret, efficeretq́, ut animus à natura benè institutus honesta præcipienti obedire, sacrosanctis legibus obtemperare uellet, ex quo et si maximam huius uirtutis rationem esse habendam satis superq́ probatur, sapientum tamen aliquot uirorum authoritate id planiùs ostendere conabor. Solon ille inter septem Græciæ sapientes connumeratus aliquando interrogatus qua ratione salua ciuitas esse posset, respondit, si ciues obediant suis magistratibus, magistratus uerò legibus: Et Zeno magni nominis philosophus præclarissimam Aesiodi sententiam ad uim obedientiæ declarandam inuertere sic solebat.

κεῖνος μὲν πανάριστος, ὃς εὖ εἰπόντι πίθηται
ἐσθλὸς δ᾽ αὖ κἀκεῖνος ὃς αὐτὸς πάντα νοήσει.

Cuius rei hanc reddebat causam, quòd qui omnia per se nouit, nihil habeat, præter rerum cognitionem, at qui rectè monenti paret, præter intelligentiam, effectum quoque præstet, nam is parere

rere

rere dicitur, qui quod optimum factu esse dicitur, id re ipsa præstare conatur & sanctissimus ille, planeq; diuinus Hebræorum uates legem tulit, ut filium patris dicto minus audientem populus lapidibus obrueret. quæ quidem pœna & si quis parenti uim attulisset, iniquior tamen uideri potuit: in puniendis enim criminibus, ne pœna sit maior, quàm culpa, in primis est cauendum. Verùm hac lege nobis significatum uoluit contumacia obedientiæ aduersaria nullam esse ciuitatibus pestem capitaliorem. Quid illa lege durius non ab immanibus Barbaris, sed à mitibus Romanis lata, & seruata constanter? Miles qui extra ordinem cum hoste manus conseruerit, securi percutitor: unde T. Manlius filium iniussu suo cum hoste congressum, uictorem, hostium spoliis honustum ad se redeuntem securi feriendum iussit. Vna hæc uirtus fuit auditores mutandæ mihi horæ causa: quandoquidem clarissimi huius ciuitatis principes, & Academiæ præfecti ita mandarunt, quorum mandatis non parere, non morem gerere uoluntati, cum nefas esse duxi, tum mihi integrum nullo modo fuit, hac enim lege hunc locum mihi dederant, ut quandocunque ipsi uellent, alteri cederem, cùm præsertim, quem mihi publicè docendi locum decreuerunt, eum ante me doctissimi, & clarissimi uiri tenuerint: & ego huius almæ ciuitatis principibus omnia debeam, à quibus plurima, maximaq; in me sunt profecta officia, atq; merita, extant quoque huius sapientissimi senatus, & ciuium, & publicè, & priuatim liberalitatis, beneficentiæ, ac beneuolentiæ certissima signa: quorum unum illud maximum, maximiq; faciendum puto, quòd superioribus proximis diebus omnibus omnium senatorum suffragiis

giis auctum est mihi laboris, ac industriæ meæ præmium, idq́, quàm diu uiuam mihi attributum: omitto quòd idem antè sæpe fecerunt, quòd me in ciuium suorum numerum retulerunt, quòd me immunitate donarũt. Pro quibus tot, ac tantis beneficiis me illis ita deuinctum esse, & sentio, & uolo, ut nihil mihi maiori curæ debeat esse, quàm illorum commodis pro uiribus meis inseruire, illorũ uoluntati quibuscunq; rebus poßim, obedire. hic taceo, quòd hac ratione uestræ, auditores, utilitati meliùs erit consultũ. Nam cùm matutinum tempus muneri publico dedero, omnes pomeridianas horas in uos priuatim docendo libenter ponã: Quid? quòd hoc modo principũ ciuitatis, quos plurimi facio gratiam, ac beneuolentiã triginta annorũ spacio mihi paulatim collectã nõ modò mihi conseruabo, sed non mediocriter etiam augebo: cùm illorum liberis edocẽdis post hac, quàm anteà, cõmodiùs multò operam dare potero. Habetis auditores mutatæ mihi mei muneris horæ rationẽ si uobis minùs probatam, at ueram tamen, & iustam, et debitam, & maximè necessariam: Reliquum est, ut de Academiæ exædificatione, grati in tanti operis authores declarandi animi causa, dicam, in quo si pro rei magnitudine, personarum dignitate, loci amplitudine, conficiendi celeritate parùm cumulatè susceptum munus præstare uidebor, quæso uos, ac obtestor, ne id naturæ meæ potiùs, quam ipsius rei magnitudini tribuendum putetis: quæ enim tanta potest existere ubertas ingenii? quæ tanta dicendi copia? quod tam diuinum, atque incredibile orationis genus? quo quisquam poßit tantum opus tam præclarum, tam amplum, tam augustum tam celebri loco extructum tot, tantorumq́

uirorum

uirorum consilio susceptum, tot egregiorũ artificum manibus elaboratum, industria perfectũ, incredibili celeritate ad summũ perductum, non Mercurii, non Apollinis, non Mineruæ, ut stulta credidit ueterum superstitio, sed doctissimorum uirorum, studiosissimorum iuuenum, ueræ sapientiæ, ac Dei Opt. Max. domicilium, non dicam laudando extollere, sed uerbis aliquo modo explicare? Cuius area est lata, plana, longa, quadrata insulæ penè formam referens, amplis porticibus circundata, in quibus citra ullam hyeme aeris, æstate solis iniuriam, quocunq; tempore, sine ullo cuiusquam impedimento, sine strepitu, doctores, & discipuli possint, & animi relaxandi gratia, & ualetudinis tuendæ causa uel stantes, ueterum stoicorum, uel deambulantes Peripateticorum more disputare. Superficies interior undiq; habet porticus duplices, inferiores scilicet, ac superiores, altas latas, amplas, longas, fornicatas, quæ columnis quadrato de marmore factis sustinentur, exterior, quà spectat ad occidentem, tantum in longum porrigitur, quantum uix quisquam possit oculis contendere, mira columnarum porticus inferiores sustinentium collocatione, admirabilis altitudine, crassitudine firmissima, fenestrarum ordine uenusta, latitudine illustris, aspectu iucunda, ornatu decora lapidibus arte laboratis pulcherrima, signis ornata. Parietes à fundamentis calce, lateribus, bitumine, & ea materia sunt extructi, quam non æstus, non frigora, non uentorum impetus, non imbrium uis, non temporum uicissitudines, non cœli iniuria, nõ ulla deniq; uetustas possit, nõ dicam abolere, sed ne tantulùm quidem lædere: Decem & octo sunt auditoria ea forma extructa, quæ à

Græcis τετρὰς *dicitur, quæ omnium pulcherrima, omnium firmißima, omnium perfectißima iudicatur, quæ symbolum uirtutis esse creditur, per quam iurabant Pythagorei, ac ut numen colebant: sapienter me hercule, & diuino planè consilio in hanc formam ædificata esse puto auditoria: ubi enim uirtutes omnes sunt docendi adolescentes, ubi nullus nisi de uirtutibus sermo est habendus, ubi sapientia ipsa est habitatura, ibi ad sapientiæ, ac uirtutis formam ædes sunt extruendæ. Quid de atrii amplitudine, & altitudine, quid de superbis dicam postibus nobilißimæ orbis terrarum Academiæ planè conuenientibus? pro quibus* PII IIII. *Pontificis Max.* CAROLI *Bonromei legati* PETRI DONATI CAESII *S. P. Q. B. insignia sunt uiuo saxo ad perpetuam illorum memoriam, & gloriam sempiternam incisa, omnium liberalium artium instrumenta, & symbola sunt in marmoreis lapidibus miro quodammodo insculpta, ut uel primo aspectu, ingredientes, & egredientes admoneātur has esse ueræ sapientiæ sanctißimas ædes clarißimorum artificū manibus, summorū uirorum, amplißimorū Antistitum, maximi Pontificis consilio, et authoritate inchoatas, atq; perfectas, quæ regiam dignitatem, imperatoriam maiestatem, magnificentiam Bononiensis Academiæ nomine dignam præ se ferunt, intuentibus admirationem pariunt, tanti operis autoribus laudem immortalem, huic urbi decus æternum comparant. In aduersa foribus Academiæ fronte Aedes est Diuæ uirgini seruatoris nostri* DEI *Genitrici dicata, ubi quotidie rem diuinam facit ad id delectus sacerdos: hæc ingredientibus ostendit totum hoc opus* DEO *duce, & auspice*

factum

factum esse, sapientiam quærentibus primum DEI *ueri cultum esse quærendum, impios & profanos procul hinc esse abigendos. Ab extremis uerò atrii porticibus in superiores duæ surgunt scalæ unæ dexteræ, finistræ alteræ, quæ, cum ipsarum amplitudine, tum graduum uno de lapide excisorum latitudine, cohærentia, æqualitate, ingredientibus, et egredientibus facilem ascensum, & descensum præbent: inde in summam ædium partem tecto proximam, quæ in huiusmodi ædificiis nulli esse solet usui, aliis scalis ascenditur. ibi horrea publica sunt facta, tā longa, tam lata, quanta est Academia tota, quæ tantū frumenti numerū capiūt, quod non inopis modò plebeculæ inopiā, et malesuadā famem, in annū, expleat, sed magnam uniuerso populo copiam & ubertatem, in omne tempus, faciat, & si quando (quod Deus nolit) uis belli urgeat, hostibus spem urbis capiendæ adimat: hisce nanque temporibus urbes non hostium uiribus, sed fame solent expugnari: non ne hoc diuinum planè fuit inuentum? quo luce clariùs demonstratur easdem esse & sapientiæ, et copiæ ædes, sed ita tamen ut primæ, maximæque partes sapientiæ, secundæ rerum copiæ dentur, & parandarum diuitiarum, opum, & rerum omnium affluentiæ eam esse certam uiam, quæ à uirtute nobis præmonstratur, & ciuitatum salutem, ac incolumitatem in studio sapientiæ, cuius comes est rerum omnium copia, consistere. Verùm, quando rerum collatione, earum dignitas, & indignitas, pulchritudo, & deformitas magis dignoscitur, si quis, qui utranque uiderit, ueterem Academiæ formam, cum hac noua conferat: hac nihil augustius, nihil magnificentius, nihil pulchrius, il-*

la nihil turpius, nihil abiectius, nihil sordidius iudicabit, statimq; illi ueniet in mentem eorum omnium, qui olim ueterem illam Academiam ingrediebantur, huiusmodi uoces exaudiri solere. Quae (malùm) est haec Academia? quae indignitas? quod ciuium Bononiensium dedecus? aedes nobilissimae orbis terrarum Academiae tam humiles? tam rusticè, tam malè esse aedificatas? tam deformes, tam sordidas esse? At nunc ingredientes admiratione, ac stupore pleni exclamant, ò pulchrae aedes, ò superbi postes? ò magnificentissimum opus? ò Bononiensium decus sempiternum? ò sapientes, ò foelices, ò diuini planè homines non ab urbe Roma, non aliundè terrarum huc missi sed ab alto coelo in hanc urbem delapsi quibus estis digni laudibus? quibus honoribus? non humanis, sed diuinis, non terrenis, sed coelestibus: nulla profectò aetas de uestris laudibus conticescet, uerè de uobis nunc dici potest.

Semper honos, nomenq; uestrum, laudesq; manebunt.

Et de hoc praeclarissimo Gymnasio Marcialis illud Epigramma potest decantari.

Barbara pyramidum sileat miracula Memphis,
Assyrius iactet nec Babilona labor.

Sed quando ex personarum authoritate, & authoris dignitate, rei quoque authoritas dignitasq; additur, uideamus, qua dignitate, qua sint praediti authoritate, qui tanti operis authores, & perfectores fuerunt. In quo suscipiendo simile quiddam illi factum uidetur, quod Iouem hominum regem, & Deorum patrem in orbe terrarum condendo, uel exornando, fecisse canunt poetae: adhibuisse

buisse omnes Deos, iussisseq́, ut singuli aliquam conferrent parte ad opus suum exornandum: tum Vulcanus attulit ignem, Mercurius eloquentiam, Minerua sapientiam, Apollo Medicinam, musicen, ac diuinationem, & alii deniq; alia munera detulerunt, à quorum ornatu Græcè κόσμος est appellatus. Nam, cum primùm de hoc opere faciundo agi cœptum est. Pius uerè PIVS PONT. MAX. *summi* DEI *uicem in terris gerens iussit* CAROLVM BORRHOMEVM *sororis suæ filiũ Bononiæ Legatum,* PETRVM DONATVM CÆSIVM *Prolegatum, Senatum Bononiensem, Iurisconsultorũ, Philosophorum, Scribarum, Sacerdotum Collegia, Publicanorum, Mercatorumq́ societates aliquid omnes muneris ad tanti operis exædificationẽ, & ornamentũ conferrent, magnamq́, & ipse bonamq́ partem primus attulit. Quod si Asiæ ciuitates templo Dianæ Ephesi ædificatò tantum nominis, ac dignitatis attulerunt, ut inter septem miracula mundi sit connumeratum, si Athenæ Palladis nomine tantopere laudantur, si Apollo Delphos, si Bacchus Thebas insignes reddidere, quantum splendoris, quantum maiestatis nobilissimi ætatis nostræ philosophi, clarissimi Iurisconsulti, ciues optimi, mercatores ditissimi, senatores prudẽtissimi, sacerdotes castissimi, Antistites amplissimi, Summus deniq; ipse* PIVS PONT. MAXIMVS *huic Academiæ afferre debent? tantum profectò, quantum uix cuiusquam mens, & cogitatio capere potest. Itaque si quantò est præstantior persona dantis, & accipientis, tantò munus, quod datur, est præstantius. hoc nobis datum, iuuenes studiosi, uel uno personarum nomine omnem in se contineat*

dignitatem, omnem habeat excellentiam necesse est, cùm nullum sit dignitatis, nullum amplitudinis, nullum excellentiæ genus, nullum maiestatis, quod in tanti operis auctoribus, ac perfectoribus, et in iis, quorū causa factū est, nō reperiatur. Non. n. auaris mercatoribus, non sordidis fæneratoribus, ut olim Romæ celebres Ianifornices, non obscœnis histrionibus, ut Theatrum Romanum à scriptoribus tantopere celebratum, est extructum hoc ædificium, sed studiosissimis, nobilissimis, ingenuè, ac liberaliter educatis adolescentibus, qui uirtutis amore capti affines, cognatos bona fortunæ quàmplurima, parentes, & Patriam relinquunt, & in hanc urbem, ut in copiosissimum omnium scientiarum emporium concurrunt: hæ sunt sedes sapientissimis uiris omni doctrinarum genere ornatissimis paratæ: hic quid uerum, quid falsum, quid honestum, quid turpe, quid æquum, quid iniquum sit subtiliter disputatur, rerum omnium diuinarum, ac humanarum causæ perquiruntur, cœli motus monstrantur, astrorum rationes redduntur, de eloquentia sapientiæ coniuncta præcepta traduntur, suaui oratione animi iuuenum oblectantur, quod sit cuiusq; officium docetur, quæ sit perfecta, beataque uita ostenditur, hic denique in terris cœlestem uitam uiuere homines edocentur. Ex quo nemini dubium esse potest, quin & huius augusti operis auctorum, ac perfectorum nomine, & eorum, quorum causa, est extructum ratione, & rerum hic tractandarum dignitate hoc planè diuinum opus, diuino numine, sit factum: Iam uerò quo in loco, qua in urbis regione, Dii boni, positum est augustissimū hoc Gymnasium? in ea nempe, quæ omnium est pulcherrima, omnium

nium

nium frequentissima, omnibus accommodatissima, propè forum, propè Diui Petronii templum, prope Prætorium, in luce Bononiæ, in omnium ciuium conspectu, in ipso urbis medio, ut quemadmodum uirtus in medio consistit, & cuiuscunque rei pars perfectissima medium est, et medius locus omnium honestissimus, cor in medio corpore membrum nobilissimum est, & uita reliquorū, sic, quando hic uirtus ipsa est habitatura, omnes uirtutis amatores sunt habituri domicilia, diuino quoque sit hoc prouisum consilio, ut locus uirtuti aptissimus, maximèque proprius magnificentissimis uirtutis ædibus à sapientissimis uiris deligeretur. Quanta uerò celeritate, Dii immortales, quàm breui temporis spatio est hoc opus extructum? est exædificatnm? est exornatum? est in hanc, quam uidetis, amplissimam formam redactum? qui oculis id non uiderunt, uix credere possunt, quantum enim temporis in paranda ad ædificandum materia, in fabris conducendis, in ferramentis curandis, poni solet, uix tantum ad totum hoc perficiendum opus, est positum, ut hoc arte non humana, sed diuina, non hominum, sed Deorum manibus factum uideatur: Hoc qui intuentur, magnopere admirantur, quia, quonam modo hoc tam breui temporis spacio factum sit, intelligere non possunt: illud uerè hic dici potest. Dixit, & factum est. Quamobrem, studiosi iuuenes, doctores clarissimi, quantum PIO PONTIFICI MAXIMO, *quantum* CAROLO BORRHOMEO *Legato, quantum* PETRO CÆSIO *Prolegato, qnantum Senatui Populoque Bononiensi pro hoc tanto, tàm repentino, tàm augusto, tàm diuturno, tàm diuino beneficio debeamus, quibus illos laudibus,*

quo

quo ſtudio, qua obſeruantia, qua pietate proſequi, colere, ac obſeruare debeamus, facilius eſt uobis animo iudicare, quàm mihi oratione explicare. Ego quidem ſic ſtatuo, ſi per noſtram religionem liceat, uel uno hoc nomine templa illis eſſe erigenda, diuinos honores habendos, eos eſſe in numerum Deorum referendos: ſed quando hoc, quod uelimus, non licet, id, quod licet, præſtemus, illorum beneficium cognoſcamus, cognitum libenter accipiamus, acceptum ſeruemus, ſeruatum grati animi memoria colamus, ac eo, dum licet, & ad quod decet, perfruamur, illis, quas poſſumus, gratias agamus, illis nos totos dedamus, illorum mandatis obediamus, uitam noſtram ad illorum exemplum componamus, quod ſi (ut ſpero, & opto) faciemus, quod ſequimur, id, procul dubio, facilè aſſequemur.